

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Давидова Ірина Віталівна, Зубар Володимир Михайлович СМАРТ-КОНТРАКТИ В КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	60
Сафончик Оксана Іванівна ДО ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ НА НЕРУХОМО МАЙНО ТА ОБ'ЄКТИ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	63
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО БІОМЕТРИЧНОГО ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ	68
Chanysheva Alina Rashydivna SECURITY INTERESTS UNDER ENGLISH LAW, CIVIL CODE OF UKRAINE AND DRAFT CIVIL CODE OF UKRAINE	72
Адамова Олена Семенівна ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	75
Бабич Ірина Григорівна МАКСИМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	78
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ТА ШЛЮБНОГО ДОГОВОРІВ	82
Глиняна Катерина Михайлівна РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ ТА ЗАХИСТІ ТВОРЧИХ ПРАВ ДІТЕЙ ...	84
Завальнюк Сергій Володимирович ПОНЯТТЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПРАВОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ.	87
Калітенко Оксана Михайлівна ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ВРАЗЛИВОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ПРАВІ: ДО ФОРМУВАННЯ ЦИВІЛІСТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ	90
Кривенко Юлія Василівна ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ	93
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА	96
Мельник Олександр Володимирович ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІТЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ: ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ	100
Омельчук Олександр Сергійович ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ КОПІЙ ОСОБИ ТА АВАТАРІВ	103
Орзіх Юрій Геннадійович НОТАРІАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ТА СПАДКОВИХ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	105
Оскілко Олексій Олегович АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЦИВІЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ	109
Павлова Вікторія Георгіївна ПРИНЦИП ОХОРОНИ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СТОРІН СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ	112
Фасій Богдан Володимирович ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ	114

Павлова Вікторія Георгіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ПРИНЦИП ОХОРОНИ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СТОРІН СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

Провідною складовою наступництва у спадкових правовідносинах є правовідносини приватної власності. В багатьох європейських державах універсальне наступництво займає центральне місце в правових системах країн з демократичною, а отже приватноправовою моделлю функціонування, регламентації та гармонізації спадкових правовідносин.

За оцінками та науковими розвідками дослідників, інститут спадкового договору в спадковому праві багатьох європейських країн бере своє зародження та послідовний розвиток в контексті рецепції римського приватного права. Домінуючою ознакою спадкового договору є те, що за відповідною договірною конструкцією виникнення права власності залежить від такого юридичного факту як смерть спадкодавця. При цьому, слід пам'ятати про важливий принцип цивільного права – принцип свободи договору, який обов'язково повинен бути застосований щодо спадкового договору, який, в свою чергу, відноситься до права спадкового, а не договірної. Яскравим прикладом застосування принципу свободи договору є право заповідача вказати в спадковому договорі спеціальну особу, основною функцією якої буде здійснення контролю за виконанням договору після його смерті.

Крім принципу свободи договору, на особливу увагу заслуговує принцип охорони прав та інтересів сторін спадкового договору, що буде розглянуто в рамках даних тез.

Слід констатувати, що при розробці Цивільного кодексу України 2003 р., серед правників виникла нагальна проблема щодо юридично оптимального визначення місця спадкового договору в договірній системі України. Спадковий договір став новою договірною конструкцією, що виступила однією з основних новел Книги 6 ЦК України та розширила правомочності заповідача у спадковому праві. Довготривалий та дискусійний аналіз бінарності спадкового договору, двоїстський принцип його правової природи, що поєдную водночас протилежні та взаємодоповнюючі категорії, якими виступають зобов'язально-правові та спадкові акценти, дозволив розробникам Цивільного кодексу України 2003 р., врешті решт, віднести даний цивільно-правовий договір до спадкового інституту та закріпити його в ст. 1302 ЦК України, главі 90 Книги 6, що присвячена спадковому праву.

Головною істотною умовою кожного цивільно-правового договору є предмет, який в спадковому договорі представлений окремим об'єктом цивільного права – майном, яке може бути представлене нерухомою чи рухомою річчю або сукупністю речей, грошима, цінними паперами, а також майновими правами за

умови їх належності відчужувачу на праві приватної власності. Зазначене майно може належати подружжю як на праві спільної сумісної власності, а також може належати одному з подружжя на праві особистої власності. Таким чином, спадковим договором передбачається правило, відповідно до якого на випадок смерті відчужувача спадкова маса переходить до другого з подружжя, тоді як у випадку смерті другого з подружжя спадок отримує набувач за спадковим договором. Висновком виступає твердження про поступове спадкування подружжя в рамках спадкового договору.

Щодо суб'єктного складу спадкового договору, він складається із заповідача-відчужувача, яким може бути подружжя чи один із подружжя, а також інші особи та набувача, яким виступають такі суб'єкти цивільного права як фізичні та юридичні особи.

Враховуючи синалагматичний характер договірної конструкції що розглядається, сторони спадкового договору мають взаємні обов'язки, які потребують в разі нена належного виконання чи порушення чіткого законодавчого захисту. Тому, слід більш детально зупинитись на проблемі захисту суб'єктивних цивільних прав сторін даного договору – відчужувача та набувача.

Принцип охорони прав та інтересів відчужувача в спадковому договорі має своє застосування в законодавчій нормі про обов'язкове нотаріальне посвідчення даного договору з внесенням відповідних даних про його підписання до Спадкового реєстру. «Спадковий реєстр – електронна база даних, в якій розміщені відомості про заповіти та спадкові договори, посвідчені в Україні та посвідчені, складені, прийняті на зберігання і зареєстровані в іноземних державах згідно з Конвенцією про запровадження системи реєстрації заповітів, а також відомості про заведені спадкові справи та видані свідоцтва про право на спадщину» [2].

Треба звернути увагу на той факт, що в будь-якому цивільно-правовому договорі одна із сторін є більш слабкою по відношенню до іншої в масштабі здійснення суб'єктивних цивільних прав та їх правовому захисті. В спадковому договорі більш вразливою стороною виступає відчужувач майна. Як правило, законодавець розробляє і впроваджує дієві механізми захисту суб'єктивних цивільних прав слабкої сторони у договірних правовідносинах. В межах спадкового договору таким захисним юридичним механізмом є законодавча норма, що закріплена ст. 1307 ЦК України. Зміст права власності заповідача майна за спадковим договором варіюється від права володіння до права відчуження. Тому заборона відчуження чи дарування набувачем майна, що здійснюється нотаріальним накладанням при посвідченні спадкового договору є адекватним засобом захисту прав відчужувача за його життя.

Принцип охорони прав та інтересів набувача має прояв у неможливості безпідставного позбавлення його предмету спадкового договору після належного виконання ним своїх обов'язків за даним договором, а також правом розірвання спадкового договору в судовому порядку в разі об'єктивної неможливості виконання його умов. Крім того, суттєвою гарантією захисту прав набувача є прави-

ло про нікчемність заповіту, в якому фігурує майно, що є предметом спадкового договору.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Положення про Спадковий реєстр: Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 р. № 1810/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-11#Text>

Ключові слова: спадковий договір, спадкове право, спадкування, відчужувач, набувач.

Key words: inheritance contract, inheritance law, inheritance, alienator, acquiror.

Фасій Богдан Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Методологічна архітектура цивільного права, що формувалася протягом тривалої еволюції континентальної правової традиції, завжди ґрунтувалася на диспозитивному методі як визначальному інструменті впорядкування приватних відносин. Юридична рівність учасників, вільне волевиявлення та майнова самостійність учасників – ці три засади, закріплені в ст. 1 Цивільного кодексу України, – становлять не лише нормативну основу цивільного права, а й його методологічну ідентичність, що відрізняє його від галузей публічно-правового спрямування [1]. Проте сучасний розвиток суспільних відносин, передусім під впливом цифровізації, глобалізації та посилення регуляторної функції держави в умовах воєнного стану, зумовив глибоку трансформацію цього методу: приватноправове регулювання дедалі більше насичується публічно-правовими елементами. Осмислення природи, меж та наслідків цієї трансформації є завданням, що набуло першочергового значення як для теорії цивільного права, так і для законодавчої та судової практики.

Відправним пунктом аналізу має слугувати розуміння того, що дихотомія публічного і приватного права ніколи не була абсолютною – навіть у класичній доктрині. Відома теза Ульпіана, зафіксована в Дигестах Юстиніана (*publicum ius est quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem*), що перекладається як «публічне право є тим, що стосується становища Римської